

**КІНДРАТ ФЕДОРОВИЧ СТРАШКЕВИЧ –
ЗБЕРІГАЧ МІНЦ-КАБІНЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА У 1865–1868 рр.**

Зінаїда Зразюк

**KINDRAT FEDOROVYCH STRASHKEVYCH
– THE CURATOR OF THE MINTS CABINET
OF ST. VOLODYMYR'S UNIVERSITY IN 1865–1868**

Zinaida Zraziuk

The article is dedicated to K. F. Strashkevych – the curator (1865–1868) of the Mints cabinet of St. Volodymyr's University. The main purpose of the research is to investigate the activities of the scientist in the position of curator of the numismatic collection, his contribution to the development of numismatic science, quantitative and qualitative composition of the numismatic collection of the university during his term. Newly found archival documents which expose the figure of K. F. Strashkevych as the curator (1865–1868) of the Mints cabinet of St. Volodymyr's University, his contribution to the study of numismatics and the formation of the numismatic collection of the university are introduced into scientific circulation. Through a comparative analysis of archival sources stored in various archival institutions in Kyiv, it was possible to determine the main sources of accessions of numismatic artifacts and sources of collection formation.

The Academic Collection of the Mints cabinet of the University of St. Volodymyr was one of the largest and most famous in the Russian Empire. It was created in 1834 by transferring the collections of the Kremenetsky Lyceum (approx. 20,000 thousand coins and medals) and the University of Vilnius (approx. 2000 units) to the newly established Kiev University. During the years of its existence, it has significantly expanded and according to the report of 1915 consisted of 61560 coins and medals. The main sources for the collection expansions were the treasures, which, by order of the Governor-General of Kiev, Volyn and Podil, from the 1830s, were brought to the University for consideration. In addition, coins and medals were donated to the collection, purchased from individuals and also through auctions.

From 1865 to 1868 Kindrat Straskevich (1816–1868) was a keeper of the University's Mints Cabinet, a graduate of St. Volodymyr's University, an associate professor of the Department of Greek and Roman Literature. When accepting the collection from the previous keeper Yakov Yakovlevich Voloshynsky, Kindrat Fedorovych became interested in treasures and, having raised archival sources from 1838, prepared and published in October-December 1866 and October 1867 issues of magazine «Universitetskie Izvestiya» review of treasures that were brought to the University for consideration. A total review of 117 treasures have been published, consisting of 78,530 coins (of which only about 4,000 coins have been selected for the collection of Coins cabinet). According to Vladimir Bonifatievich Antonovich, this scientific work has attracted the attention of scientists engaged in numismatics, and has taken a honorable place in the national numismatic literature.

Thanks to the work of K. F. Strashkevich and his predecessor Y. Y. Voloshinsky, the attitude to the treasure was gradually changed. They were finally considered not only as a means to expand the collection, but also as a valuable source that provides information on the historical, political and economic history. During the K. F. Strashkevich term the treasure for the first time was bought in full.

Unfortunately, after 1867, all the treasures found on the territory of Kyiv, Podil and Volyn provinces had to be sent to the Imperial Archeological Commission in St. Petersburg.

When the addition of new treasures to the numismatic collection of the university almost ceased, K. F. Strashkevych began work on preparing the publication of a systematic catalog of ancient Greek and Roman coins.

These plans were not destined to come true – on October 5 (17) 1868, Kindrat Strashkevich dies after a serious illness.

Kindrat Fedorovych Strashkevych's contribution to the development of numismatic science is difficult to overestimate. Thanks to his publications, we have information about a substantial strata of coin finds in the three provinces of the Russian Empire in the 30–60-ties of the XIX century. His scientific work did not lost its significance for modern numismatic science.

Keywords: Kiev University of St. Volodymyr, the Coins cabinet of the University of St. Volodymyr, Kindrat Strashkevich, treasures.

Академічна колекція мінц-кабінету університету Св. Володимира була однією з найбільших і найвідоміших у Російській імперії. Вона була створена у 1834 році шляхом передачі до новоствореного Київського університету колекцій Кременецького лицю (бл. 20 000 тисяч монет і медалей) та Віленського університету (бл. 2000 одиниць). За роки свого існування мінц-кабінет значно поповнився і за звітом 1915 року складався з 61560 монет і медалей. Основними джерелами надходження до колекції були скарби, які за наказом Київського, Волинського і Подільського генерал-губернатора з 30-х рр. XIX ст. надходили до університет для розгляду. Крім того, монети і медалі надходили до колекції у дар, закуповувались у приватних осіб, а також з аукціонів.

Статтю присвячено Кіндрату Федоровичу Страшкевичу (1816–1868) – ад'юнкту (згодом доценту) по кафедрі грецької і римської словесності, зберігачу мінц-кабінету у 1865–1868 роках. Головна мета дослідження – дослідити діяльність К. Ф. Страшкевича на посаді зберігача нумізматичної колекції, його вклад у розвиток нумізматичної науки, кількісний і якісний склад нумізматичного зібрання університету у період його каденції.

Перші розвідки по історії колекції мінц-кабінету університету Св. Володимира з'явилися у XIX ст. Так у 1884 році у збірнику до 50-річчя університету, надрукована стаття Володимира Боніфатійовича Антоновича присвячена історії мінц-кабінету. В ній В. Б. Антонович дав високу оцінку діяльності К. Ф. Страшкевича, як зберігача мінц-кабінету, його науковому доробку, особливо його публікації монетних скарбів, що були розглянуті у мінц-кабінеті впродовж 1837–1866 років (Антонович 1884, с.55). До діяльності К.Ф.Страшкевича, як зберігача мінц-кабінету, звертались також і сучасні українські дослідники (Яушева-Омельянич 2000-а, с. 64–76; Яушева-Омельянич 2000-б, с. 53–62; Зразюк 2006, с. 67–74). На жаль, в усіх цих публікаціях було дано загальну характеристику діяльності К.Ф.Страшкевича на посту завідувача мінц-кабінету і майже повністю відсутні інформація про склад колекції у період з 1865-1868 роки, оцінка його науково-дослідної роботи по складанню каталогів. Крім того, останнім часом було виявлено в архівах значний масив документів, які висвітлюють наукову діяльність К. Ф. Страшкевича, як завідуючого мінц-кабінету і які залишились поза увагою дослідників.

Архівні матеріали з історії мінц-кабінету університету Св. Володимира розпорошені по чотирьом архівним установам м. Києва: науковий архів Національного музею історії України (далі Архів НМІУ), Центральному державному історичному архіві України, м. Київ (далі ЦДІАК України), Державному архіві м. Києва (далі ДАК) та у Науковому архіві інституту археології Національної Академії наук України (далі Архів ІА НАНУ).

Матеріали з історії мінц-кабінету університету Св. Володимира в Архіві НМІУ у зосереджені фонді 1. По-перше, це інвентарні книги так званої «нової» колекції. По-друге – це журнал реєстрації вихідних документів по мінц-кабінету за 1865–1868 роки, в яких міститься цінна інформація про джерела надходження предметів, доповідні до керівництва університету про закупівлю монет, розгляд скарбів, господарську діяльність зберігача К. Ф. Страшкевича.

Не менш важливим джерелом є архівні матеріали, що зберігаються у архіві Інституту археології Національної Академії наук України Ці документи зосереджені у фонді пов'язаному з іс-

торією двох кабінетів університету, а саме мінц-кабінету та музею старожитностей. Тут зосереджене листування з Радою університету, листи відповіді до канцелярії Київського, Волинського і Подільського генерал-губернатора тощо.

Значний масив документів також зосереджений у Державному архіві м. Києва у двох фондах університету Св. Володимира: фонд 16 (листи, розпорядження правління університету) та фонд 465 (звіти про діяльність університету у 1834–1919 роках).

Не менш важлива інформація про діяльність мінц-кабінету є, також, у Центральному державному історичному архіві України, м. Київ у фонд 442 (Канцелярія киевского военного, подольского и волинского генерал-губернатора). Серед документів цього фонду міститься кореспонденція пов'язана з знаходженням скарбів та передачі їх на розгляд до університету. У фонд 707 (Управление Киевского Учебного округа) є документи, що висвітлюють історію формування колекції: придбання до колекції мінц-кабінету скарбів, купівлю монет на аукціонах та у приватних осіб, дарчі про безкоштовні вклади до колекції, формулярні списки про службову діяльність викладачів університету та К. Ф. Страшкевича в тому числі.

Оскільки архівні джерела не збереглись повністю, то інформація про склад колекції та діяльність зберігачів мінц-кабінету доповнюється також друкованими документальними першоджерелами, а саме в часописі «Университетские известия», на сторінках якого публікувались звіти про діяльність Київського університету, протоколи засідань Ради університету тощо. В «Университетских известиях», також, містяться публікації К. Ф. Страшкевича пов'язані з вивченням скарбів.

Кіндрат Федорович Страшкевич (1816–1868) народився у Волинській губернії, у дворянській сім'ї. Його батько служив дрібним чиновником. Середню освіту отримав у Житомирській гімназії і вже в роки навчання проявив здібності до вивчення іноземних мов особливо класичних стародавніх – грецької і латинської. Після закінчення Житомирської гімназії у 1835 році вступив до університету Св. Володимира на історико-філологічний факультет. По закінченні університету у 1839 р. був призначений старшим вчителем латинської мови у Вінницьку гімназію. Проте, вже наступного року був призначений вчителем грецької мови у 2-гу Київську гімназію і тому ж році Радою університету був вибраний ад'юнктом по кафедрі грецької і римської словесності в університеті Св. Володимира, захистив дисертацію на латинській мові, яка була відзначена золотою медаллю. У роки роботи в університеті продовжував вивчати іноземні мови серед яких були як слов'янські – чеська, сербська, болгарська так і інші європейські мови – новогрецька, англійська, французька, шведська, італійська тощо. У 1845 році отримав ступінь магістра класичної словесності.

Після закінчення 25-річчя викладацької діяльності, 15 вересня 1864 року, К. Ф. Страшкевичу продовжили термін перебування на службі на 5 років (ЦДІАК України, ф.707, оп. 30, спр. 361, арк.1–34; Университетские известия, 1865, № 4, с. 7).

У 1865 році Яків Якович Волошинський, який був зберігачем мінц-кабінету з 1852 по 1865 рік, подав рапорт про вихід на пенсію у зв'язку зі станом здоров'я. За новим статутом університету, посаду зберігача мінц-кабінету було скасовано і його зберігання покладено на представника історико-філологічного факультету, як додаткове навантаження. Наступником Я. Я. Волошинського був обраний Кіндрат Федорович Страшкевич – ад'юнкта по кафедрі грецької словесності. Передача нумізматичної колекції розпочалась 21 січня 1865 року, і як пише Страшкевич: «приймання проводилось щоденно за виключенням неділі, святкових днів, або коли той що приймає був зайнятий по службі, або коли той що здає хворів» (Архів НМІУ, ф.1, оп. 1, спр. 42, арк. 1–13в.).

Як визнавав К. Ф. Страшкевич він був повністю незнайомий з нумізматикою і лише завдяки коментарям і поясненням по кожній з монет, які давав йому Я. Я. Волошинський, він отримував необхідні теоретичні і практичні знання. Як писав К. Ф. Сташкевич: «...нумізматика належить до таких предметів, які через свою складність вивчаються частинами: так один займається виключно грецькими і римськими монетами, інший середньовічними, третій східними, інші зби-

рають і вивчають тільки вітчизняні монети. А у мінц-кабінеті представлені найрізноманітніші монети і не дивно, що знати всі не може навіть досвідчений вчений-нумізмат. Вже у процесі приймання колекції мені довелося розбирати і перші скарби» (Страшкевич 1865, с. 1–2).

У лютому 1865 року на розгляд до мінц-кабінету генерал-губернатором був направлений великий скарб (5035 монет), який знайшов під час копання городу у глиняному горщику селянин с. Сулок Черкаського повіту Трохим Литовченко (ДАК, ф.16, оп. 304, спр.35, арк. 1, 41). Горщик повністю розбився. Наділ селянина знаходиться під самим лісом і за переказами старожил, на цьому місці був колись старий дубовий ліс. Скарб під час знахідки важив до 10 фунтів, проте селянин встиг частину монет продати (ДАК, ф. 442, оп.43, спр. 414, арк. 1–18). Як згодом згадував К. Ф. Страшкевича, цей скарб він атрибутував разом з Я. Я. Волошинським у якості відпочинку від приймання основної колекції і навіть брав частину монет додому щоб прискорити роботу.

Завдяки праці К. Ф. Страшкевича та його попередника Я. Я. Волошинського, поступово змінюється ставлення до скарбів. У першій статті, присвяченій нумізматичним дослідженням, він писав: «Застосування нумізматики у інших науках здається не досить важливим, оскільки вона важлива сама по собі, як наука: вона є їжею для допитливого розуму, що має здібності для неї від природи, або для тих що займаються нею за своїми посадовими обов'язками – наприклад зберігачі мінц-кабінетів, вчені гравери, антиквари і художники-медальєри» (Страшкевич 1865, с. 17). Робота зі скарбами спонукала Кіндрата Федоровича до зміни відношення до предмету його дослідження, а саме, що скарби є не тільки засобом поповнення колекції монетами, але й цінним джерелом, яке дає відомості про історичну, політичну і економічну історію країни. Тому найбільш повна інформація про знахідку: склад, кількість, обставини знаходження є надзвичайно важливими. Саме К. Ф. Страшкевич вперше зробив повний опис скарбу, а згодом і закупив вперше скарб у повному обсязі.

Кіндрат Федорович намагався придбати весь скарб з с. Сулок за 25 рублів сріблом. На його думку, це дало б можливість обміняти деякі з монет цього монетного депозиту на інші монети, яких немає у колекції. Проте, за браком коштів, Правління університету, дозволило лише придбати частину. Після розгляду К. Ф. Страшкевич вирішив залишити для колекції 55 монет і з коштів мінц-кабінету виплатили власнику 6 рублів сріблом (Страшкевич 1866-б, с. 18–28). Вперше опис скарбу було зроблено у повному обсязі. Найстарішою монетою був невизначений шеляг 1584 року, наймолодшою – шеляг прибалтійських володінь Швеції, карбований за часів правління Карла X Густава (1654–1660). У скарбі переважали монети найменших номіналів – шеляги, тернарії, потрійні денарії карбовані у Речі Посполитій на коронному, литовському познанському, лобзівському, ризькому монетних дворах за часів правління Сигізмунда III Вази (1587–1632) та Яна Казимира (1649–1668). Крім того, у його складі представлені монети прибалтійських володінь Швеції часів від Густава II Адольфа (1611–1632) до Карла XI (1660–1697), Бранденбурзько-Пруської держави, Сілезії (князівства Тешинського) та подвійні шотландські пенні Карла I (1625–1649) випущені у 1632–1633 роках*.

В березні 1865 року з канцелярії генерал-губернатора до Ради університету надійшов скарб знайдений селянами Олександром, Кирилом та Григорієм Біленцовими села Черемошнє Ковельського повіту (ЦДІАК України, ф. 442, оп.44, спр.78, арк.1). Скарб складався з 161 стародавньої монети, переважно польських ортів і тимфів (110 одиниць) відкарбованих за часів правління Яна Казимира (1648–1668) та Яна III Собеського (1674–1696). Крім польських монет до складу монетного депозиту входили 49 ортів Бранденбурзько-Пруської держави Фрідріха Вільгельма (1640 –1688) та Фрідріха III (1688–1701, 1701–1713) та два $\frac{1}{4}$ талера Іспанських Нідерландів (провінція Брабант) Альберта і Єлизавети (1598–1621) та Філіпа IV (1621–1665). Загальна вага скарбу складала $2\frac{1}{2}$ фунти (ДАК, ф. 16, оп. 304, спр. 35, арк. 14; Університет-

* Шотландські подвійні пенні Я. Я. Волошинський і К. Ф. Страшкевич визначили невірно, приписавши карбування цих монет Карлу II (1660–1685), а не Карлу I (1625–1649) (примітка автора).

ские известия 1866-а, с. 28–29, скарб № 104). Після розгляду у колекції залишили лише 8 монет, які К. Ф. Страшкевич оцінив у 4 рублі сріблом. Решту 153 монети повернули у канцелярію Київського, Подільського і Волинського генерал-губернатора (Университетские известия 1865, № 6, с. 7).

Приймання нумізматичної колекції було завершено у червні 1865 року, про що було проінформовано відповідним рапортом Ректора університету. На момент закінчення передачі у мінц-кабінеті, нараховувалось 27240 монет і медалей. Крім того, від попереднього зберігача Я. Я. Волошинського, Кіндрат Федорович отримав і майно кабінету та бібліотеку (Архів НМІУ, ф.1, оп.1, спр. 42, арк. 2–3).

Після прийому колекції Кіндрат Федорович зосередився на систематизації нумізматичного зібрання, яке на 1865 рік складалось з окремих колекцій, а саме кременецької, віленської, уманської, луцької і власне нової київської колекції. 28 вересня 1865 року на засіданні історико-філологічного факультету розглянули рапорт К. Ф. Страшкевича про необхідність складання систематичного каталогу колекції, який зробить чудову університетську колекцію широко відомою і доступною. К. Ф. Страшкевич готовий взяти на себе виконання цього важливого завдання, але для успішного завершення цього проекту необхідне закордонне відрядження з метою ознайомлення з міжнародним досвідом. На засідання Історико-філологічного факультету вирішили підтримати ініціативу і звернутись до Ради університету з проханням про виділення необхідних коштів на відрядження К. Ф. Страшкевича до Санкт-Петербургу і далі за кордон з травня 1866 року на 4 місяці з збереження заробітної плати та з додавання на відрядження ще 200 рублів сріблом на місяць. Але і цю пропозицію Кіндрата Федоровича Рада університету не погодила і мрію про ознайомлення з найкращими колекціями Петербургу та Західної Європи прийшлося відкласти на потім.

Після закінчення канікул К. Ф. Страшкевич приступив до викладацької роботи у новому навчальному році і продовжив свої заняття нумізматикою. З архівних документів, що збереглися, не відомо чи викладав нумізматику К. Ф. Страшкевич для своїх студентів. У розкладі занять університету лекції з нумізматики відсутні, але відомо, що К. Ф. Страшкевич проводив практичні заняття зі студентами щотижня і не виключено, що з нумізматики в тому числі.

Як і навесні, до мінц-кабінету продовжували надходити скарби. У жовтні 1865 від генерал-губернатора до університету надійшов скарб з 163 монет, які знайшов селянин м. Самгородка Бердичівського повіту Демид Гузь (ДАК, ф. 16, оп. 304, спр. 35, арк. 70, 72). Час заховання скарбу – початок XVIII ст. У скарбі переважали монети Речі Посполитої – орти, тимфи, шостаки королів від Яна Казимира до Августа II. Традиційно у ньому також були присутні монети Бранденбургу і Пруссії та Австро-Угорщини. У колекцію мінц-кабінету закупили 4 монети за 4 рублі сріблом (Университетские известия 1866, № 5, с. 12).

У листопаді 1865 року на розгляд К. Ф. Страшкевичу був направлений скарб знайдений селянином с. Кушлін Волинської губернії Кременецького повіту Климом Кравчуком (ДАК, ф.16, оп. 304, спр. 35, арк. 80, 82). За відомостями наданими канцелярією Київського, Волинського, Подільського губернатора скарбі було знайдено без посуду і монет у ньому було «до одного гарнця». У К. Кравчука пристав відібрав 70 мідних монет, а решту власник встиг продати євреям та селянам (ЦДІАК України, ф. 442, оп. 44, спр. 374, арк. 1–1зв.). Серед надісланих до Університету монет були польсько-литовські шеляги Сигізмунда III Вази та шеляги Густава Адольфа та Христини, відкарбовані у прибалтійських володіннях Швеції на монетних дворах Ельбінгу та Риги. У своїй доповідній до Ректора університету К. Ф. Страшкевич зазначав, що подібні монети є у наявності в мінц-кабінеті, але за 30 років дослідження скарбів жодний з скарбів не був придбаний у повному складі. Кіндрат Федорович вважав, що придбання скарбу буде дуже корисним для мінц-кабінету. Крім того, він знову звернувся з проханням надіслати йому всі відомості, які відносяться до обставин знахідки цього монетного депозиту Крім того, він вважав необхідним розіслати відповідний циркуляр всім начальникам міських і сільських відділків поліції, особливо мировим посередникам, щоб при відкритті скарбів збирались де-

тальні відомості про обставини знахідки, але не офіційним шляхом, а приватним чином, у дружніх розмовах, тому що селяни, не розуміючи мети цих розпитів, лякаються і ховають істину, а натомість розповідають вигадані історії (Университетские известия 1866, № 1, с. 34–35). Скарб було придбано у повному складі і записано до каталогу за номерами 6725–6780 (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 87 зв. – 88; Страшкевич 1866-в., с. 2–4, скарб № 107; Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 25, 29).

Ще одна цікава знахідка надійшла у грудні 1865 року. Скарб, що складався з 69 срібних західноєвропейських монет другої половини XVII ст., знайшла селянка Олександра Столярова з села Клинець Овруцького повіту (ЦДІАК України, ф. 442, оп. 44, спр. 623, арк. 1–20; ДАК, ф. 16, оп. 304, спр. 35, арк. 105–117). Кіндрат Федорович побажав всі монети залишити у мінц-кабінеті і оцінив їх у 10 рублів сріблом.

У грудні 1865 року у мінц-кабінет університету надійшов ще один великий скарб з 1530 монет з глечиком, який знайшли селяни м. Чигирин Ганна Назаренко та Петро і Михайло Рясики (ДАК, ф. 16, оп. 304, спр. 35, арк. 121–128). Селянка з дітьми поверталась з базару додому і у передмісті міста, у піску побачили глиняний горщик, який під час виймання його з ґрунту повністю зруйнувався. У цьому посуді було два шкіряних мішка з овечої шкіри, які повністю згнили. У скарбі були присутні монети, карбовані за часів правління Сигізмунда III Вази та монети 15–17 століття численних володінь Германської (Св. Римської імперії). К. Ф. Страшкевич вважав, що знахідку треба придбати у повному об'ємі для запобігання його розпорошення (ЦДІАК України, ф. 442, оп. 44, спр. 374, арк. 10–15).

В цілому 1865 рр. був для Кіндрата Федоровича надзвичайно напруженим. З 21 січня по 1 червня 1865 року він приймав колекцію від Я. Я. Волошинського. У акті складеному за результатами передачі зазначено, що було прийнято 27 420 монет і медалей та бібліотека і майно мінц-кабінету (Архів НМІУ, фонд 1, оп. 1, спр. 42, арк. 2–3зв.). За звітом університету за 1864–1865 навчальний рік для мінц-кабінету було придбано та подаровано 272 монети. Впродовж 1865 року зберігачі мінц-кабінету Я. Я. Волошинський і К. Ф. Страшкевич розглянули 8 скарбів, які склались з 2347 монет і відібрали до колекції 27 екземплярів (Университетские известия 1865, № 9, с. 14). У коментарях до звіту К. Ф. Страшкевич зазначав, що сума на утримання мінц-кабінету в рік становить 150 рублів сріблом є недостатньою і вона має бути як мінімум у двоє більшою бо на таку мізерну суму неможлива утримувати кабінет, а тим більше поповнювати його екземплярами, які в ньому відсутні (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 42, арк. 6). Крім того, К. Ф. Страшкевич вважав, що мінц-кабінету необхідні додаткові приміщення. Рада університету пішла на зустріч зберігачу мінц-кабінету і у травні 1866 року колишній карцер став кімнатою для роботи з монетами (Университетские известия 1866, № 7, с. 12–13; Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 20).

З перших днів свого призначення на посаду завідувача К. Ф. Страшкевич зацікавився історією надходження скарбів до університету та дослідив всі архівні матеріали та записи у інвентарні книги зроблені його попередниками з 1838 по 1865 рік. Спочатку йому допомагав Я. Я. Волошинський, а згодом він продовжував роботу самостійно і закінчив її у квітні 1866 року. У рапорті до Ректора університету, К. Ф. Страшкевич звертається з проханням опублікувати цю працю в «Университетских известиях» (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 42, арк. 7зв. – 8; ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 12–14). У трьох номерах «Университетских известий» за 1866 опубліковано 110 скарбів, які склались з 77 661 монети (Страшкевич 1866-а-в). За словами В. Б. Антоновича, ця наукова праця звернула на себе увагу вчених, які займаються нумізматикою та зайняла почесне місце у вітчизняній нумізматиці літературі (Антонович 1884, с. 49–59).

У 1866 році скарби залишались основним джерелом надходження до мінц-кабінету. Особливо «врожайним» був квітень. До мінц-кабінету надійшли чотири цікаві скарби, знайдені у Волинській губернії. Перший знайшов селянин Максим Мазуренко з с. Верхівня Володимирського повіту (ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 1). Під час знахідки скарб складався з 1300 монет. Ці монети селянин відніс священику. На вимогу станового пристава священик сказав, що

це пожертва для церкви, і що лише 3-тя частина цих монет належить селянину. Священиком було надано лише 10 монет (ЦДІАК України, ф. 442, оп. 45, спр. 92, арк. 2). З наданих до університету 10 монет – празькі гроші Іоанна I Люксембурзького (1311–1346), Карла I (1346–1378) та Вацлава III (IV) (1363–1378). Скарб придбали за 3 рублі сріблом (Страшкевич 1867, с. 2, скарб № 1 (111); Архів НМІУ, ф. 1, оп.1, спр. 28, арк. 87зв. – 89).

Наступний скарб знайшов селянин Прохор Гузар при копанні картоплі у м. Городок Луцького повіту (ДАК, ф.16, оп. 305, спр. 66, арк. 2; ЦДІАК України, ф. 442, оп. 39, спр. 349, арк. 1–4; Страшкевич 1867, с. 2–3, скарб № 2 (112)). Монети знаходились у дерев'яному стовпчику, який від удару мотикою зруйнувався. Скарб складався з 22 монет і був досить типовим для скарбів першої половини XVII ст. До його складу входили монети мілких номіналів, а саме півтораки і соліди Речі Посполитої карбовані за Сигізмунда III Вази (1587–1632). Скарб придбали за 2 рублів сріблом (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 39; ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 5; Страшкевич 1867, с. № 2 (112)).

Досить типовими для XVII століттям були скарби з с. Тарнавки (Заславський повіт) та с. Бондари (Овруцький повіт) Волинської губернії. Перший знайшов Касян Горбачук (ДАК, ф. 16, оп. 304, спр. 35, арк. 133). З 31 монети цієї знахідки до колекції була придбана за 1 рубль сріблом лише досить рідкісна швецька монета Карла Густава (1654–1660) номіналом у 6 грошей 1659 року карбована у м. Ельбінг (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 91зв.– 92; Страшкевич 1867, с. 3–4, скарб № 3 (113); Архів ІА НАНУ, ф.13, спр. 47, арк. 51). Також лише одна монета поповнила колекції мінц-кабінету з скарбу в с. Бондари (ДАК, ф.16, оп. 304, спр. 35, арк.132; Архів НМІУ, ф.1, оп. 1, спр. 28, арк. 91зв. – 92; ЦДІАК України, ф. 442, оп. 45, спр. 101, арк. 1–6; Страшкевич 1867, с. 6–8, скарб 5 (114)). За наданою інформацією скарб з 22 монет було знайдено під час набирання піску селянками Тетяною Груєвою та Марією Кручковою – найстарішою монетою цього депозиту був празький гріш Вацлава III (IV) (1363–1378), а наймолодшою – драйпелькер 1633 Густва Адольфа (1611–1632). З нього за 1 рубль сріблом придбали лише півторак 1626 року з помилкою відкарбований за часів Сигізмунда III (Університетские известия 1866, № 7, с. 23–24). Кіндрат Федорович зробив детальний опис обох монетних знахідок.

Але не з усіх скарбів відбирались монети для колекції мінц-кабінету. Так наприклад зі скарбу з 148 монет першої половини XVII ст., знайденого у 1866 р. селянином з с. Малев Дубенського повіту Волинської губернії Макаром Сенчуком жодна монета не залишилась у колекції (ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 33–35). У своєму звіті до Ради університету К. Ф. Страшкевич пише, що огляд скарбу дає підстави вважати, що його було почищено, оглянуто знаючою людиною і, скоріш за все, цікаві екземпляри гарного збереження були відібрані, погано збережені передані на розгляд в університет. Кіндрат Федорович зробив повний опис знахідки (Страшкевич 1867, с. 6–8, скарб № 5 (114)) і, оскільки серед розглянутих екземплярів відсутні ті, що не представлені в колекції мінц-кабінету, то вирішив повернути власнику (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 42, арк. 9зв. – 10).

У серпні 1866 року з Волинської губернії надійшли ще 2 скарби. З серпня – скарб з с. Коношки Дубенського повіту, який складався з 38 монет і був знайдений селянками Параскевою Журбовою та Тетяною Черствою (ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк.24; ЦДІАК України, ф. 442, оп. 45, спр. 277, арк. 1–5; Страшкевич 1867, с. 8–9, скарб № 6 (115)). За переказами селян на цьому місці вже знаходили скарб тридцять років тому і його склад невідомий. Зі скарбу, знайденого у 1866 р., дубенський справник відібрав 3 монети і надіслав до університету. К. Ф. Страшкевич вирішив, що ці три монети необхідні для університетської колекції і за них можна заплатити власникам 3 рублі сріблом (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 95зв. – 96; Страшкевич 1867, с. 8–9, скарб №6 (115); Архів НМІУ, ф. 1, оп.1, спр. 28, арк. 95зв. – 96). Крім того, К. Ф. Страшкевич висловив побажання щоб усі інші монети були надіслані до університету, якщо не для придбання то хоча б для детального опису.

22 серпня 1866 році від священика полтавської єпархії Прилуцького повіту надійшов скарб який важив 3 фунти 38 золотників і складався з 590 срібних монет та 1 золотої (ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 39–56). Скарб знайшов козак Прилуцького повіту с. Полови Давид Черномаз під час оранки його власної землі у невеличкому керамічному горщику (Архів ІА НАНУ,

ф. 13, спр. 47, арк. 38). У скарбі були присутні не тільки монети мілких номіналів – півтораки та трояки, середніх – шестигрошовики та орти, але й були в наявності 18 талерів і флоринів та один дукат. З загальної кількості К. Ф. Страшкевич відібрав 18 монет серед яких був золотий голландський дукат 1661 року, ½ талера Іспанських Нідерландів 1632 року Філіпа IV та 16 талерів нідерландських, германських та швейцарських (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 96 зв. – 101; Страшкевич 1867, с. 9–15, Скарб № 7 (117)). К. Ф. Страшкевич оцінив 18 монет у 32 рублі сріблом і зазначив що ця ціна варта цієї знахідки, бо до складу цих монет входить 1 золота монета та 16 високопробних талерів вагою більше ніж 6 золотників кожний (Университетские известия 1867, № 1, с. 11; Архів ІА НАНУ, – ф. 13, спр. 47, арк.53; Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 96зв. – 101). Половецький скарб став останнім скарбом, опублікованим К. Ф. Страшкевичем в «Университетских известиях».

Не встиг К. Ф. Страшкевич зробити детальний опис скарбу з с. Конюшки. Поки йшла переписка з Дубенським справником про передачу всіх знайдених монет, до Ради університету Св. Володимира надійшла копія розпорядження Волинського губернського правління від 17.11.1866 року № 12979, за яким Раду університету проінформували про те, що згідно з розпорядженням губернатора від 19.07.1866 року № 7563 всі скарби, знайдені на території губернії мають бути надіслані до губернського управління для подальшого відправлення в Імператорську археологічну комісію (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 45).

Крім роботи над визначенням і відбором монет зі скарбів до колекції мінц-кабінету, Кіндрат Федорович дбав і про систематичне поповнення колекції монетами, що не були представлені в її основній частині. У своїй доповідній до Ради університету від 9 грудня 1866 року К. Ф. Страшкевич писав, що у колекції досить небагато грецьких стародавніх монет у порівнянні з монетами нового часу і, як він вважав, стародавні монети найважливіші для нумізматики, і тому саме на придбання цих монет треба спрямувати всі вільні кошти, які виділялись на утримання мінц-кабінету. К. Ф. Страшкевич просить дозволу Ради університету придбати у купця Тиме з Лейпцигу з колекції архітектора Гейнца (при посередництві книжкового торговця Завадського) 8 стародавніх грецьких монет за 47 талерів 20 грошей (56 рублів сріблом), які відсутні у основній нумізматичній колекції (Университетские известия 1865, № 2, с. 25; Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 65). К. Ф. Страшкевич отримав дозвіл на придбання і колекція мінц-кабінету поповнилась чудовими зразками античної нумізматики (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 47). Серед найбільш цікавих можна відмітити монети Сицилії, а саме тетрадрахма царя Агафокла (317–289 рр. до н. е.) з зображенням Персефони та Ніки, що увінчує трофей, два різновиди драхм Каппадокійського царя Аріобарзана I (95–62 рр. до н. е.) з зображенням царя та Афіни, три тетрадрахми царів династії Селевкідів: два різновиди тетрадрахм Антіоха VII Евергета (138–129 рр. до н. е.) з зображенням царя і Афіни та царя і орла на носу корабля та тетрадрахма Олександра II Зебіни (129–122 рр. до н. е.) з зображенням царя та Зевса на троні. Монети були записані до каталогу нової колекції під номерами №№ 6944–6951 (Архів НМІУ, ф.1, оп. 1, спр. 28, арк. 105 зв. – 107зв.).

Не тільки завдяки скарбам і закупівлі поповнювалась колекція мінц-кабінету, але й завдяки дарункам небайдужих громадян. Так у 1866 році невеличку колекцію передав приват-доцент ботаніки, викладач університету Яків Якович Вальц (1841-1904). Серед 23 подарованих предметів коронаційний жетон Миколи I, 10 польських повстанських грошей 1831 року, півгріш Олександра Ягеллона (1501–1506) тощо (Архів НМІУ, ф. 1, оп.1, спр. 28, арк. 91зв., 95).

У звіті університету за 1866 цивільний рік зазначено, що колекція збільшилась на 1656 одиниць, з яких 1618 одиниць походили з скарбів. На кінець 1866 року у мінц-кабінеті зберігалось 29 113 монет і медалей. У звіті по мінц-кабінету К.Ф. Страшкевич знову наголошує, що фінансування мінц-кабінету є мізерним (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 42, арк. 12зв. – 13).

Недостатність фінансування мінц-кабінету спонукала К.Ф.Страшкевича до пошуку додаткових можливостей для планового поповнення колекції. Кіндрат Федорович допускав можливість обміну або продажу предметів, що широко представлені у мінц-кабінеті на ті які в ньому від-

сутні. Так у жовтні 1866 року, ознайомившись зі стаття К. Ф. Страшкевича в «Университетских известиях», прусський підданий Логє звернувся з листом до К. Ф. Сташкевича з проханням продати деякі монети з Чигиринського скарбу. На свій рапорт про продаж або обмін монет, К. Ф. Страшкевич отримав відмову (ДАК, ф. 16, оп. 305, спр. 66, арк. 62).

У 1867 році Кіндрат Федорович К. Ф. Страшкевич продовжив роботу над описом скарбів. У доповідній до Ректора університету від 26.03.1867 року, він просить опублікувати в «Университетских известиях» опис скарбів, що надійшли на розгляд до мінц-кабінету у 1866 році (Архів НМІУ, ф. 1, оп.1, спр. 42, арк. 15). У передмові до публікації Кіндрат Федорович зазначає, що відповідно до наказу керівництва всі скарби, знайдені на території Волинської губернії, мають бути відправлені до Імператорської Археологічної комісії (Волинське губернське управління від 17.11.1866 р № 12979) (Страшкевич 1867, с. 1). Це стосується навіть тих скарбів, які вже надійшли до розгляду в університет. Така доля спіткала скарб з с. Червоне біля Бердичева, який у 1867 р. знайшли 2 хлопчики, бавлячись з водою струмка. Депозит складався з 158 старовинних срібних монет. Судячи з усього К. Ф. Страшкевич не встиг навіть його розібрати і атрибутувати, як 5.05.1867 від Міністерства внутрішніх справ Волинської губернії до університету прибув наказ про переправлення 158 монет до Імператорської Археологічної комісії (ДАК, ф. 16, оп. 306, спр. 26, арк. 16–23).

У заключному слові до публікації скарбів Кіндрат Федорович писав: «Закінчивши опис скарбів і не очікуючи на нові, я можу зайнятися підготовкою до друку опису стародавніх грецьких і римських монет, що зберігаються у мінц-кабінеті, скільки встигну впродовж двох років, що залишаються мені до завершення служби» (Страшкевич 1867, с. 10).

Проте, хоча і в значно меншій кількості, до мінц-кабінету все ж надходили скарби. Так у вересні 1867 року від мирового посередника 3-ї дільниці Гайсинського повіту Кириєнка надійшов скарб з мілких срібних польських монет у кількості 80 одиниць. Скарб знайшов селянин с. Стражгорода, що знаходиться в помісті графині Олександри Полоцької, Григорій Канаревський, який обробляв землю засіяного ним баштану (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 78). Монети, що входять у скарб, датуються 1620–1657 рр. і є монетами польськими, бранденбурзькими та швецькими переважно шелягами. Такі монети були в колекції мінц-кабінету і тому їх повернули власнику (ДАК, ф. 16, оп. 306, спр. 26, арк. 27–29).

У 1867 році К. Ф. Страшкевич продовжував поповнювати колекцію і завдяки закупівлі. Так були придбані 4 античні монети (три мідні і одну золоту) з колекції майора Калачева (ДАК, ф. 16, оп. 306, спр. 26, арк. 7). За ці монети відкарбовані у Пантікапеї та Боспорському царстві за часів правління Савромата II та Рескупорида IV (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 103зв. – 104зв.) університет сплатив власнику 34 рублі сріблом (Университетские известия 1865, № 2, с. 37).

Продовжувала поповнюватись нумізматична колекція і завдяки безкоштовним передачам. Серед найбільш цікавих надходжень необхідно відмітити два срібних римських денарія Фаустини дружини Марка Аврелія (161–180) та Адріана (113–138), що були знайдені під час оранки поля та подаровані мінц-кабінету наглядачем Золотоношського повітового дворянського училища Труммом (ДАК, ф. 16, оп. 306, спр. 26, арк. 1–3; Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 48; Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 28, арк. 97зв.–98; Университетские известия 1867, № 3, с. 19).

За звітом за 1867 цивільний рік колекція мінц-кабінет збільшився на 106 одиниць і нараховувала 29219 монет і медалей. Серед найбільш значимих надходжень К. Ф. Страшкевич відмічає боспорську золоту монету Савромата II (175–210 рр.), сирійські тетрадрахми Антіоха VII (138–128 рр. до н. е.) та Олександра II Зєбіта (129–123 рр. до н. е.).

За Статутом університету всі кабінети університету та мінц-кабінет в тому числі приймали відвідувачів. Щочетверга з 14 до 16 години мінц-кабінет відкривали для бажаючих ознайомитись з колекцією, а для тих відвідувачів, хто бажав ознайомитись з предметом більш поглиблено під керівництвом завідувача кабінетом, було призначено особливі дні і години (Университетские известия 1868, № 10, с. 11). У звітах по мінц-кабінету, нажаль, відсутні відомості про роботу К. Ф. Страшкевича з відвідувачами музею.

Наступний, 1868 рік був також рясний на монетні знахідки, які поки що надходили з Київської губернії. Так до мінц-кабінету від Родомисльського поліцейського управління надійшло 1400 стародавніх монет знайдених селянкою с. Слобідка Ксенією Безсмертною (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 4, арк.111; ДАК, ф. 16, оп. 306, спр. 26, арк. 30–39). У приписці до цього документу, зробленою рукою К. Ф. Страшкевича, йдеться про те, що було відібрано до колекції 9 монет, а інші були ретельно описані і повернуті власнику.

У тому ж році надійшов і скарб з села Сидоровичі Мазепинської волості, знайдений селянином Купріяном Вітром при викопуванні канав у власному городі. Скарб складався з 236 монет у глиняному горщику, розбитому від удару заступу. Скарб знайдено в урочищі під селом з назвою Ставки, в якому за місцевими переказами років 80 тому жила заможна людина–пастор. Скарб було запропоновано університету на розгляд з можливістю його придбання (Архів ІА НАНУ, ф. 13, спр. 47, арк. 122–122зв.). Подальша доля цього монетного депозиту невідома.

У 1868 році сума на утримання мінц-кабінету хоча дещо збільшилась і складала вже не 150 рублів, а 204 рублі сріблом (Университетские известия. 1868, № 6, с. 65), але все ще залишалась недостатньою*.

Саме недостатність коштів вимусила К. Ф. Страшкевича придбати так необхідні для колекції античні монети шляхом обміну. До Ради університету звернувся артилерійський капітан Яхимовський з пропозицією придбати у нього дві старовинні мідні монети – одну ольвійську дуже рідкісну з зображенням Пана та лука з горитом вартістю 3 руб. сріблом, а іншу, римську Констанція Хлоя (230–305 рр.), карбовану між 305–306 рр. Власник не бажає їх продавати, а хоче обміняти на дублети з кременецької колекції (ДАК, ф.16, оп. 307, спр. 47, арк. 1). Рада університету дала дозвіл на обмін монет, В результаті на античні монети було обміняно 7 срібних польських монет з колекції Кременецького ліцею карбованих за часів Стефана Баторія, Яна Казимира, Михайла Вишневецького (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 13, арк. 93 (185), 93зв.(186), 119 зв. (238),120зв. (240), 124 (247), 126зв. (252).

Судячи з всього, дослідження нумізматичних пам'яток повністю захопило К. Ф. Страшкевича і він все більше вільного від викладацької діяльності часу присвячував роботі у мінц-кабінеті. Не виключено, що саме це викликало бажання навіть і жити поряд у ним. Кіндрат Федорович декілька разів звертався до Правління університету (грудень 1867, травень 1868 року) з проханням надати йому для проживання кімнату на четвертому поверсі університету, що складалась з двох кімнат і яка колись належала механіку Фальбергу. Як пише Кіндрат Федорович, це було б дуже доречно для нагляду за мінц-кабінетом та зручності працювати у ньому.

За свою сумлінну кропітку роботу по зберіганню і примноженню колекції мінц-кабінету К. Ф. Страшкевич не отримував жодної доплати. У своїй доповідній він зазначає, що з введенням у 1863 році нового уставу університету посада зберігача мінц-кабінету, який отримував щорічно 500 рублів сріблом та 200 рублів квартирних, була ліквідована. За новим уставом зберігачем мінц-кабінету призначають когось з викладачів історико-філологічного факультету і він, як людина, що отримала таке значне навантаження крім своїх безпосередніх викладацьких обов'язків, жодної копійки за це не отримував (Архів НМІУ, ф. 1, оп. 1, спр. 42, арк. 19–19зв.). У зверненні історико-філологічного факультету до Ради університету була зроблена висока оцінка діяльності штатного доцента К. Ф. Страшкевича, як зберігача мінц-кабінету. «Страшкевич є спеціалістом своєї справи, і вибір його на цю посаду є надзвичайно вдалим. Ми можемо тільки здогадуватись як багато часу і сил їм було витрачено на вивчення нумізматики і як багато було зроблено завдяки цьому для мінц-кабінету за такий короткий проміжок часу. Результат цієї роботи, на думку представників історико-філологічного факультету, заслуговує гідної

* Для утримання мінц-кабінету надавалось найменше коштів у порівнянні з іншими кабінетами університету. Так, наприклад, для музею вишуканих мистецтв і старожитностей у 1868 році виділено 400 карбованців сріблом, для мінералогічного та палеонтологічного кабінету – 1004 руб. с., для зоологічного кабінету – 1056 рублів тощо. (Университетские известия, 1868, № 6, с. 65).

винагороди» (Университетские известия 1868, № 3, с. 28–31). За свою сумлінну працю К. Ф. Страшкевич отримав 600 рублів сріблом зі спеціальних коштів університету (Университетские известия 1868, № 6, с. 2).

У 1868 році К. Ф. Страшкевич продовжував наполягати на відправленні його за кордон хоча б не у відрядження, а у відпустку. На засіданні Правління Університету 26.01.1868 року зачитали рапорт доцента К. Ф. Страшкевича з проханням дати йому дозвіл на подорож у Італію та Швейцарію на час канікул та ще 28 додаткових днів для поправлення здоров'я. Впродовж цієї подорожі Кіндрат Федорович планував подивитись стародавні пам'ятки та, по можливості, придбати для мінц-кабінету рідкісні давньогрецькі і римські монети (Университетские известия 1868, №3, с. 28).

Влітку 1868 року Кіндрат Федорович відбуває у таку довгоочікувану подорож. Свій останній запис у книзі вихідних листів він зробив 3 червня 1868 року: «... відбуваю у відпустку за кордон до 13 вересня. У зв'язку з чим, я залишаю ключі від мінц-кабінету у помічника бібліотекара Самойловського...» (Архів НМІУ, ф. 1, оп.1, спр. 42, арк. 21). На початку вересня важко хворим він повертається до Києва. Більше місяця товариші-медики боролись за його життя. Нажаль, всі зусилля залишились марними – 7 жовтня 1868 року Кіндрат Федорович помирає.

На посаду зберігача мінц-кабінету після смерті К. Ф. Страшкевича 18.10. 1868 р., був призначений доцент історико-філологічного факультету Володимир Степанович Іконніков (1841–1923) (ДАК, ф. 16, оп. 403, спр. 182, арк. 1).

Вклад у розвиток нумізматичної науки Кіндрата Федоровича Страшкевича важко переоцінити. Зайняття нумізматикою стало для нього надзвичайно важливим. Впродовж 1865–1868 років колекція нумізматики Київського університету Св. Володимира поповнилась 1785 монетами і медалями. Справжнім захоплення Кіндрата Федоровича стало дослідження скарбів. За його каденції поступово змінюється відношення до скарбів: скарби описують у повному об'ємі, деякі з них закупають повністю. Завдяки його неодноразовим зверненням розпочинають детально описувати обставини знахідки, місце та супровідні матеріали, наявність чи відсутність посуду в якому скарб було заховано. З 1865 по 1868 рік він розглянув і описав 20 скарбів та, піднявши архів мінц-кабінету, підготував та опублікував в «Університетських известиях» за 1866 та 1867 роки 117 скарбів. Ця наукова праця була високо оцінена, вченими що цікавляться археологічними пам'ятками у XIX ст., та не втратила своєї актуальності до сьогоднішнього дня, оскільки у своїх дослідженнях грошового обігу на Україні, науковці і зараз звертаються до цього надзвичайно цінного джерела.

Список джерел та літератури

Архівні документи

Архів Національного музею історії України (далі Архів НМІУ). Фонд.1. Мінц-кабінет університету Св. Володимира. Опис 1. Справа 13. Описание российских и иностранных медалей и монет Новейших времен хранящихся в кабинете Волынского лицея. Часть I. 209 арк.

Архів НМІУ. Фонд.1. Опис 1. Справа 28. Список медалям и монетам поступившим в минц-кабинет императорского университета Св. Владимира в 1855–1673 гг. , Часть IV, 149 арк.

Архів НМІУ. Фонд 1. Опис 1. Справа 42. Книга исходящих бумаг по минц-кабинету. Январь 1865 – декабрь 1868 г. 21 арк.

Архів Інституту археології Національної академії наук України (далі – Архів ІА НАНУ). Фонд 13. Музей древностей при Киевском университете. Справа 47. Переписка минц-кабинета с Правлением, Советом и библиотекой университета Св. Владимира. 21.01.1865–1870 гг. 195 арк.

Державний архів м. Києва (далі – ДАК). Фонд 16. Университет Св. Владимира. Опис 304. Справа 35. О приобретении для Минц-кабинета в 1865 году. 155 арк.

ДАК. Фонд 16. Опис 305. Справа 66. О приобретении для минц-кабинета в 1866 г. 69 арк.

ДАК. Фонд.16. Опис 306. Справа 26. О приобретении для минц-кабинета. 23.01.1867 р. –14.02.1867 г. 53 арк.

- ДАК. Фонд 16. Опис 307. Справа 47. О приобретении для минц-кабинета в 1868 году. 11 арк.
- Центральний державний історичний архів України, м.Київ (далі ЦДІАК України). Фонд 442. Канцелярия киевского военного, подольского и волынского генерал-губернатора. Опис 39. Справа 349. Дело о приобретении киевским у-том кладов древних монет, обнаруженных в сс. Городке Ровенского у., Костюшках Овручского у. Бородчиц Владимирского у. Волынской губ., с. Негребовке Радомысльского у. Киевской губ. 22.06.1862–11.06.1865г. 66 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 43. Справа 414. Дело по представлению Киевского губернского правления о нахождении крестьянином с. Сулок Черкасского у. Киевской губ. клада древних монет в г. Києве. 9.06.1864–11.04.1866. 18 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 44. Справа 78. Дело о найденных крестьянами с. Черемошна Ковельского у. Волынской губ. древних монетах. 16.02–5.11.1865. 17 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 44. Справа 374. Дело о найденном крестьянами с. Кушлин Кременецкого уезда Волынской губернии древних монет. 25.06.1865–15.05.1866. 31 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис.44. Справа 374. Рапорт Киевского гражданского губернатора от 8.02.1869 г. О найденном крестьянами г. Чигирин Киевской губ. Кладе древних монет. 25.06.1865–15.05.1866). 31 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 44. Справа 623. Дело найденных крестьянами казенного с. Клинец Овручского у. Волынской губ. Столяровой древних монет. 16.11.1865–28.04.1867). 20 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 45. Справа 92. Дело приобретения Киевским у-том древних серебряных монет, найденных в м. Городке Луцкого у. и с. Верховне Владимирского у. Волынской губ. 21.01.1866–23.01.1867. 18 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 45. Справа 101. Дело о приобретении Киевским у-том кладов древних серебряных монет, найденных крестьянами с. Бондарей у. Овручский губ.-Волынской губ. 5.03.1866–14.02.1867. 12 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 45. Справа 138. Представление волынского губернатора от 15.03.1866 г. о найденном в с. Тарнавка Заславского у., Волынской губ. кладе древних серебряных монет. 1866 год. 1 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 442. Опис 45. Справа 277. Дело о найденном в с. Конюшках Житомирского у., Волынской губ.кладе древних серебряных монет. 30.07–29.10.1866. 5 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 707. Опис 30. Справа 361. Дело № 361 канцелярии г. Попечителя Киевского учебного округа об оставлении выслужившего 25-летний срок, адъюнкта у-та Св. Владимира статского советника Страшкевича на службе еще на 5 лет и о назначении ему пенсии. 29.09.1864–19.02.1865. 34 арк.
- ЦДІАК України. Фонд 707. Опис 27. Справа 439. Дело № 439 канцелярии г. Попечителя Киевского учебного округа об определении адъюнкта у-та Св. Владимира Страшкевича сверх сей должности, преподавателем русского языка в Киевском институте благородных девиц. 3.10.1861 –31.10.1861. 4 арк.

Література

- АНТОНОВИЧ, В. Б., 1884, Нумизматический кабинет. Записки об учебных и учебно-вспомогательных учреждениях университета Св. Владимира / под редакцией В. С. Иконникова. Киев, 1884, 49–59.
- ГАРБУЗ, Б. СТРИЖАКОВА, Н., 1996, Польские монеты в Национальном музее Украины. Materialy z I Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej. «Bilorus. Litwa. Polska. Ukraina. Wspolne dzieje pieniądza». 20–22. 10. 1994. – Warszawa, 1996, 21–30.
- ГАРБУЗ, Б. Б., 1996, Нумізматична колекція Національного музею історії України. Вісник Національного банку України. № 3. Київ, 1996, 84–91.
- ЗРАЗЮК, З. А., 2006, Из истории нумизматической коллекции университета Св. Владимира. Международная нумизматическая конференция, посвященная 150-летию Национального музея Литвы. Вильнюс, 2006, 67–74.
- ЛИННИЧЕНКО, А. И., 1868, Кондратий Федорович Страшкевич. Некролог Университетские известия. № 10. Киев, 1868, 1–10.
- СТРАШКЕВИЧ, К. Ф., 1865, По случаю приема университетского минц-кабинета и нумизматического разбора двух недавно открытых кладов. Университетские известия. № 7, Киев, университетская типо-

графія, 1865, 1–19.

СТРАШКЕВИЧ, К. Ф., 1866, Клады рассмотренные в минц-кабинете университета Св. Владимира с 1838 по 1866 год. Университетские известия. № 10. Киев, университетская типография, 1866, 1–38.

СТРАШКЕВИЧ, К. Ф., 1866, Клады рассмотренные в минц-кабинете университета Св. Владимира с 1838 по 1866 год. Университетские известия. № 11. Киев, университетская типография, 1866, 1–30.

СТРАШКЕВИЧ, К. Ф., 1866, Клады рассмотренные в минц-кабинете университета Св. Владимира с 1838 по 1866 год. Университетские известия. № 12. Киев, университетская типография, 1866, 1–43.

СТРАШКЕВИЧ, К. Ф., 1867, Клады рассмотренные в минц-кабинете университета Св. Владимира в 1866 году. Университетские известия. № 10. Киев, университетская типография, 1867, 1–11.

Университетские известия. № 4. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 6. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 7. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 9. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 10. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 12. Киев, университетская типография, 1865.

Университетские известия. № 1. Киев, университетская типография, 1866.

Университетские известия. № 3. Киев, университетская типография, 1866.

Университетские известия. № 5. Киев, университетская типография, 1866.

Университетские известия. № 7. Киев, университетская типография, 1866.

Университетские известия. № 8. Киев, университетская типография, 1866.

Университетские известия. № 1. Киев, университетская типография, 1867.

Университетские известия. № 3. Киев, университетская типография, 1867.

Университетские известия. № 3. Киев, университетская типография, 1868.

Университетские известия. № 4. Киев, университетская типография, 1868.

Университетские известия. № 5. Киев, университетская типография, 1868.

Университетские известия. № 6. Киев, университетская типография, 1868.

Университетские известия. № 10. Киев, университетская типография, 1868.

ЯУШЕВА-ОМЕЛЬЯНЧИК, Р. М., 2000, Київський мінц-кабінет у життєописах. Українська нумізмати́ка і боністика. № 1. Київ, 2000, 64–76.

ЯУШЕВА-ОМЕЛЬЯНЧИК, Р. М., 2000, Київський мінц-кабінет у життєописах. Українська нумізмати́ка і боністика. № 2. Київ, 2000, 53–62.

References

ANTONOVICH, V. B., 1884. Numizmaticheskii kabinet. Zapiski ob uchebnykh y uchebno-vspomohatelnykh uchrezhdeniyakh universiteta Sv. Vladymyra / pod redaktsyei V. S. Ikonnikova [Numismatic cabinet. Notes on educational and auxiliary educational institutions of the University of St. Vladimir / edited by V. S. Ikonnikov]. 49–59. [In Russian].

GARBUZ, B., STRIZHAKOVA N., 1996, Polskie monety v Natsionalnom muzee Ukrainy [Polish coins in the National Museum of Ukraine. Materialy z I Miedzynarodowej Konferencji Numizmatycznej. «Bilorus. Litwa. Polska. Ukraina. Wspolne dzieje pieniadza»]. 20–22. 10. 1994, 21–30. [In Russian].

GARBUZ, B., 1996, Numizmatychna kolektsiia Natsionalnoho muzeiu istorii Ukrainy. Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy [Numismatic Collection of the National Museum of Ukrainian. Bulletin of the National Bank of Ukraine]. № 3, 84–89. [In Ukrainian].

LYNNYCHENKO, A. Y., 1868, Kondratii Fedorovich Strashkevich. Nekroloh [Kondratii Fedorovich Strashkevich. Obituary]. Universitetskie izvestia, 10. Kiev, universytetskaia typohrafiya, 1868, 1–10. [In Russian].

STRASHKEVYCH, K., 1865, Po sluchaiu priema universytetskoho mints-kabyneta i numizmaticheskoho razbora dvukh nedavno otkrytykh kladov. Unyversytetskie izvestyia [On the occasion of the reception of the university Numismatic cabinet and numismatic analysis of two recently discovered treasures]. Universitetskie izvestiia, 7. Kyev, unyversytetskaia typohrafiya, 1865, 1–19. [In Russian].

- STRASHKEVYCH, K., 1866, Klady, rassmotrennye v mints-kabinete universiteta Sv. Vladymyra s 1838 po 1866 gg. [The hoards incomes to the numismatic cabinet on the St. Volodymyr University from 1838 to 1866]. Universitetskie izvestia, 10. Kyev, universytetskaia tipohrafiia, 1866, 1–38. [In Russian].
- STRASHKEVYCH, K., 1866, Klady, rassmotrennye v mints-kabinete universiteta Sv. Vladymyra s 1838 po 1866 gg. [The hoards incomes to the numismatic cabinet on the St. Volodymyr University from 1838 to 1866]. Universitetskie izvestia, 11. Kiev, universitetskaia tipohrafiia, 1866, 1–30. [In Russian].
- STRASHKEVYCH, K., 1866, Klady, rassmotrennye v mints-kabinete universiteta Sv. Vladymyra s 1838 po 1866 hh. [The hoards incomes to the numismatic cabinet on the St. Volodymyr University from 1838 to 1866]. Universitetskie izvestia, 12. Kiev, universitetskaia tipohrafiia, 1866, 1–43. [In Russian].
- STRASHKEVYCH, K., 1867, Klady, rassmotrennye v mynts-kabynete unyversiteta sv. Vladymyra v 1866 gody. [The hoards incomes to the numismatic cabinet on the St. Volodymyr University in 1866]. Universitetskie izvestia, 10. Kiev, universitetskaia tipohrafiia, 1867, 1–15. [In Russian].
- ZRAZIUK, Z., 2006, Iz ystoryy numizmatycheskoi kolleksii universiteta Sv. Vladymira. Mezhdunarodnaia numizmaticheskaia konferentsiia, posviashchennaia 150-letiiu Natsionalnogo muzeia Litvy [From the history of the numismatic collection of the University of St. Vladimir. International Numismatic Conference dedicated to the 150th anniversary of the National Museum of Lithuania], 67–74. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 4. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 6. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 7. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 9. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 10. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1865, Kiev, universitetskaia tipografiia, 12. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1866, Kiev, universitetskaia tipografiia, 1. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1866, Kiev, universitetskaia tipografiia, 3. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1866, Kiev, universitetskaia tipografiia, 5. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1866, Kiev, universitetskaia tipografiia, 7. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1866, Kiev, universitetskaia tipografiia, 8. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1867, Kiev, universitetskaia tipografiia, 1. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1867, Kiev, universitetskaia tipografiia, 3. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1868, Kiev, universitetskaia tipografiia, 3. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1868, Kiev, universitetskaia tipografiia, 4. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1868, Kiev, universitetskaia tipografiia, 5. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1868, Kiev, universitetskaia tipografiia, 6. [In Russian].
- Universitetskie izvestiia, 1868, Kiev, universitetskaia tipografiia, 10. [In Russian].
- YAUSHEVA-OMELYANCHIK, R., 2000, Kyivskiy mints-kabinet u zhytteopysakh. Ukrainska numizmatyka i bonistyka [The Kiev Numismatic cabinet in biographies, Ukrainian Numismatics and Notaphily], 1, 64–76. [In Ukrainian].
- YAUSHEVA-OMELYANCHIK, R., 2000, Kyivskiy mints-kabinet u zhytteopysakh. Ukrainska numizmatyka i bonistyka [The Kiev Numismatic cabinet in biographies, Ukrainian Numismatics and Notaphily], 2, 53–62. [In Ukrainian].

Кіндрат Федорович Страшкевич – зберігач мінц-кабінету університету Св. Володимира 1865 – 1868 рр.

Статтю присвячено К. Ф. Страшкевичу – зберігачу мінц-кабінету університету Св. Володимира у 1865 – 1868 роках. Основною метою розвідки є дослідити діяльність вченого на посаді зберігача нумізматичної колекції, його вклад у розвиток нумізматичної науки, кількісний і якісний склад нумізматичного зібрання університету у період його каденції. До наукового обігу вводяться нові архівні документи, що висвітлюють постать К. Ф. Страшкевича як зберігача мінц-кабінету університету Св. Володимира, його вклад у дослідження нумізма-

тики та формування нумізматичної колекції університету. Завдяки порівняльному аналізу архівних джерел, що зберігаються в різних архівних установах м. Києва, вдалось визначити основні джерела надходжень пам'яток нумізматики та джерела її формування.

Академічна колекція мінц-кабінету університету Св. Володимира була однією з найбільших і найвідоміших у російській імперії. Вона була створена у 1834 році шляхом передачі до новоствореного Київського університету колекцій Кременецького ліцею (бл. 20 000 тисяч монет і медалей) та Віленського університету (бл. 2000 одиниць). За роки свого існування вона значно поповнилась і за звітом 1915 року складалась з 61560 монет і медалей. Основними джерелами надходження до колекції були скарби, які за наказом Київського, Волинського і Подільського генерал-губернатора з 30-х рр. XIX ст. надходили до університет для розгляду. Крім того, монети і медалі надходили до колекції у дар, закуповувались у приватних осіб, а також з аукціонів.

З 1865 по 1868 рік зберігачем мінц-кабінету університету був Кіндрат Федорович Страшкевич (1816–1868) – випускник Університету Св. Володимира, доцент по кафедрі грецької і римської словесності. Під час приймання колекції від попереднього зберігача Якова Яковича Волошинського, Кіндрат Федорович зацікавився скарбами і, піднявши архівні джерела з 1838 року підготував і опублікував в часописі «Университетские известия» за жовтень-грудень 1866 р. та жовтень 1867 року скарби, що надійшли на розгляд до університету. Всього опубліковано 117 скарбів, які склались з 78530 монет (з них лише близько 4000 монет були відібрані для колекції мінц-кабінету). За словами Володимира Боніфатійовича Антоновича, ця наукова праця звернула на себе увагу вчених, які займаються нумізматикою та зайняла почесне місце у вітчизняній нумізматичній літературі.

Завдяки праці К.Ф. Страшкевича та його попередника Я.Я.Волошинського, поступово змінюється ставлення до скарбів. На них нарешті звернули увагу не тільки як на засіб поповнення колекції, але й як на цінне джерело, яке дає відомості про історичну, політичну і економічну історію країни. Саме за каденції К. Ф. Страшкевича, до університетської колекції вперше закупили скарб у повному обсязі.

Нажаль, після 1867 року всі скарби, знайдені на території Київської, Подільської і Волинської губерній, мали відправлятися в Імператорську Археологічну комісію до Петербургу.

Після майже повного припинення надходження скарбів до нумізматичної колекції університету, К. Ф. Страшкевич розпочав роботу над підготовкою до публікації систематичного каталогу давньогрецьких і римських монет.

Цим планам не судилося збутися – 5 (17) жовтня 1868 року Кіндрат Федорович після тяжкої хвороби помирає.

Вклад Кіндрата Федоровича Страшкевича у розвиток нумізматичної науки важко переоцінити. Завдяки його публікаціям ми маємо відомості про значний пласт монетних знахідок на території трьох губерній Російської імперії у 30–60 роках XIX ст. Його науковий доробок не втратив наукового значення і для сучасної нумізматичної науки.

Ключові слова: Київський університет Св. Володимира, мінц-кабінет університету Св. Володимира, К. Ф. Страшкевич, скарби.

Zraziuk Zinaida, Chef of the sector of numismatics, faleristics, medal and bonistics, National museum of Ukrainian history.

Зразюк Зінаїда, завідувач сектору нумізматики, фалеристики, медальєрики та боністики, Національний музей історії України.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2140-690X>

Received: 30-09-2020

Advance Access Published: October, 2020